

ÜLKEMİZDE VE MUKAYESELİ HUKUKTA MAĞDURA YARDIM

Vehbi Kadri KAMER*

I. Giriş

1980'li yılların başında, Amerika'da ve Avrupa'da suç oranlarının artması, ceza adalet sistemindeki yetersizlikler ve suçun mağdurlar üzerine olan olumsuz etkilerine karşı mağdur hareketleri gelişmiştir. Amerikan yaklaşımı "*mağdur hakları*" ekseninde gelişirken Avrupa'daki yaklaşım "*mağdur hizmetleri*" yönünde olmuştur.¹

II. Dünya Savaşı sonrasında, Japonlar ile Amerikalılar, mağdura yardım konusunda çalışmalara başlamışlardır. Bu çalışmalar sonunda, mağdur bilimi adıyla yeni bir kavram ortaya çıkmıştır. Bu bilim, kriminal psikolojinin bir bölümünü oluşturmaktadır.²

Avrupa'da ise mağdura yardım konusundaki çalışmaların otuz yıl önce başladığı görülmektedir. Bu çalışmalar başlamadan önce mağdurlar sadece mahkemelerde tanık veya taraf sıfatıyla bulunmaktaydı. Yapılan çalışmalar ile artık mağdur, hukuki destek ile psiko-sosyal destek alabilmektedir.

Son yıllarda ceza hukukunda mağdurun korunması konusu, hukuk alanında ön plana çıkmış, bu konu üzerinde çok sayıda çalışma yapılarak özel kanunlar çıkarılmıştır. Ceza hukuku alanında mağdurun korunması denildiğinde; başta mağdurun bilgi alma hakkı olmak

* Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanı

¹ Bahar, İbrahim, Halil, Mağduriyet Bilimi, Mağduriyetin Etkisi ve Mağduriyete Yönelik Çalışmalar, *Suç Mağdurları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2006, s. 2.

² Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 28 Şubat 2008 tarihinde emekli hakim, Weisser Ring Başkanı Jesionek ile yapılan görüşme, rapor yayımlanmamıştır.

üzere, kişiliğinin korunması, suçtan doğan mağduriyetinin giderilmesi anlaşılmaktadır.³

Bu açıklamalar kapsamında suçtan doğan mağduriyetin giderilmesi konusunda iki yöntem benimsenmiştir. *Birinci yöntem*, yargılama dışı fail mağdur uzlaşma yöntemidir. Uzlaşma yöntemi ile mağdurun manevi ve maddi zararı karşılanmakta, ihtilafın yargı dışında çözümü sağlanmakta, fail açısından fiilin haksızlığını ve sonuçlarını görebilme olanağı vermektedir. *İkinci yöntem ise*, ceza muhakemesi çerçevesinde mağduriyetin giderilmesidir. Bu yöntemde klasik ceza muhakemesi söz konusu olup, failin suçtan zarar görenin mağduriyeti ortadan kaldırdığı ölçüde hüküm açıklanmasının geri bırakılması, hapis cezasının ertelenmesi gibi haklara sahip olmaktadır.⁴

Bu makalede; ceza adalet sistemi bakımından çok önemli bir alan olan mağdura yardım konusu, mağdur ve suçtan zarar gören kavramı, mağdura yardım konusunda uluslar arası çalışmalar, Ülkemizde mağdura yardım, mukayeseli hukukta mağdura yardım, Avrupa ülkelerinde mağdura yardım ve maliyeti konusunda istatistikî bilgiler ve değerlendirme başlıkları altında açıklanacaktır.

II. Mağdur ve Suçtan Zarar Gören Kavramı

Suçtan zarar gören ve suç mağduru ifadeleri öğretide farklı kavramlar olarak kabul görmektedir. *Suçtan zarar gören*, suç sayılan eylem sonucunda, hukuk düzeni tarafından korunan yararı, zararı ya da tehlikeye uğratılan kişiyi belirtmektedir. *Suç mağduru*, suç sayılan eylem kimin üzerinde yapılmış ise o kişiyi ifade etmektedir. Suçtan zarar gören kavramı, suç mağduru kavramını içine almaktadır.⁵

Milana'do toplanan Suçluların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine 7. Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen ve Genel

³ Özbek, Veli Özer, *Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Doktora Tezi, Danişman Öztürk, Bahri, İzmir, 1995, s. 21, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.

⁴ a. g. e., s. 28.

⁵ Dönmez, Sulhi, Erman, Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, Cilt:2, İstanbul, 1986, s. 461, aktaran, Uruşak, Uğur, *Suç Mağdurunun Korunması*, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 2. aktaran, Kamer, Vehbi Kadri, *Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı*, Adalet yayınevi, Ankara, 2007, s. 661.

Kurul'un 29 Kasım 1985 tarihli ve 40/34 kararında ifade edilen mağdur kavramı; "yürürlükte bulunan ceza kanunlarının eylem veya ihmâl yoluyla ihlâl edilmesi nedeniyle, bireysel veya toplu olarak, fiziksel veya ruhsal biçimde yaralanma da dahil olmak üzere manevî acılar çeken, ekonomik kayba uğrayan veya temel hakları esaslı bir biçimde zayıflayan ve bu surette zarar gören kimse" olarak tanımlanmıştır.⁶

III. Mağdurlara Yardım Korusunda Uluslararası Çalışmalar

Mağdura yardım konusundaki uluslararası dört başlık altında inceleyebiliriz.

A. Suç Mağdurlarına Tazminat Ödenmesi Hakkındaki Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 27 Sayılı Tavsiye Kararı⁷

"Avrupa Konseyi'nin 1977 tarihli tavsiye kararında, suçtan zarar görenin herhangi bir şekilde yardım alamaması halinde Devlet;

- a. Suç sonucu bedenen ciddi olarak yaralanan kişiye,
- b. Böyle bir suç dolayısı ile ölen kişinin bakmakla yükümlü olduğu kimselere,

tazminat ödenmesinde katkıda bulunmalıdır.

Bedensel yaralanmaya yol açan suçlarla ilgili olarak kasten işlenen suçlar dolayısı ile sanık hakkında kamu adına takibat yapılmasa dahi mağdurun en azından tazminat alması sağlanmalıdır."

⁶ Bacanlı, Mehmet Rifat, Ceza Muhakemesinde Mağdurun Korunması, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı, master tezi, Ankara, 2007, s. 5, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.

⁷ Özbek, Veli Özer, Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Doktora Tezi, Danışman Öztürk, Bahri, İzmir, 1995, s. 77, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.

B. Şiddet Suçu Mağdurlarına Tazminat Ödenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi⁸

Onüç maddeden oluşan ve 1983 tarihinde kabul edilen Şiddet Suçu Mağdurlarına Tazminat Ödenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi, devletlerin başka kaynaklarından tazminat ödemesinin mümkün olmadığı durumlarda, kasıtlı bir şiddet suçu nedeniyle bedenen ciddi olarak yaralanmış veya sağlıkları bozulmuş mağdurlara ve bu suçlar nedeni ile ölen kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişilere tazminat ödenmesine yardımcı olması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Bu halde tazminatın olayın niteliğine göre;

- a. Kazanç kaybını,
- b. Bakım ve hastahane masrafları, cenaze masraflarını,
- c. Ölen kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin bakım masraflarını

karşılıamaktadır. Ancak tazminat talebinde bulunan kişinin mali durumuna göre; tazminatın miktarı azaltılabilmekte veya talep kabul edilmeyebilmektedir.

Mağdurun veya tazminat talebinde bulunan kişinin; suçun işlenmesinden önceki, sırasındaki veya sonrasındaki davranışları, örgütlü suçla ilişkisi, hakkaniyet veya kamu düzenine aykırılık halleri dikkate alınarak tazminatın miktarı azaltılabilmekte veya talep kabul edilmeyebilmektedir.

⁸ Şiddet Suçu Mağdurlarına Tazminat Ödenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi, <http://www.avrupakonseyi.org.tr/>, 8 Mart 2008, saat:20;24.

**C. Ceza Muhakemesi Hukukunda
Mağdurun Hukuki Durumunun İyileştirilmesine İlişkin
Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin
11 Sayılı Tavsiye Kararı⁹**

11 numaralı tavsiye kararı üye ülkelere altı ayrı alanda aşağıda belirtilen ölçülere göre uygulamalarını gözden geçirmelerini tavsiye etmektedir. Bunlar;

Polis'in; mağdurlara yaklaşımı konusunda eğitimi, mağdurun polisten yardım alabilmesi, hukuki mevzuat konusunda bilgi alması,

Kovuşturma aşamasında; mağdur aksını beyan etmedikçe kovuşturma ile ilgili nihai karar hakkında bilgilendirilmesi,

Mağdurun ifadesinin alınmasında; her aşamada kişisel durumunun ve haklarının göz önünde bulundurulması,

Dava aşamasında; duruşmanın tarihi, yeri ile davanın sonucunun bildirilmesi,

Uygulama aşamasında; cezai yaptırımın tazminat olması halinde mağdura tahsilâta yardımcı olunması,

Mahremiyetin korunmasında; soruşturma ve kovuşturma ile ilgili bilgilendirilmede, aşırı bir biçimde özel hayatını etkileyecek şekilde aleniyetten korunması,

Mağdurun özel korunmasında; gerekli hallerde mağdurun ve ailesinin suçludan korunması sağlanmalıdır.

⁹ Ceza Yargılamasında İşbirliğinin Geliştirilmesi, EGM Katalog No: 339, Asayiş Daire Başkanlığı Yayın No: 11, Ankara, 2005, s. 250-252, aktaran, Yılmaz Zekeriya, Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları, Davaya Katılma, Yargılama Giderleri İle Mağdurun veya Suçtan Zarar Hukuk Muhakemelerinde Açabileceği Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007, s. 29.

D. Mağdura Yardım Edilmesi ve Mağduriyetin Önlenmesi Hakkında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 21 Sayılı Tavsiye Kararı¹⁰

"Bu kararda;

- a. Mağduru koruma programları ve bu konuda yapılacak araştırmaları desteklemek,*
- b. Mağdurun korunması ve ihtiyaçları hakkında kamuoyunu bilinçlendirmek,*
- c. Mağdura yardım edebilecek kamu ve özel hizmetleri tanımlamak,*
- d. Özellikle savunması durumda olan mağdur ve aileleri için faile karşı koruma, tıbbi, psikolojik, sosyal ve maddi yardım sağlamak,*
- e. Fail ve mağdur arasındaki uzlaşmayı sağlamaya ilişkin projeleri teşvik etmek*

tavsiye edilmiştir."

E. Birleşmiş Milletler Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair Temel Prensipler Deklarasyonu¹¹

26 Ağustos ile 6 Eylül 1985 tarihleri arasında Milano'da toplanan Suçluların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine 7. Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilmesi tavsiye edilen ve Genel Kurulu'nun 29 Kasım 1985 tarihli 40/34 sayılı kararıyla kabul edilen mağdur hakları dört başlık altında incelenebilir. Bunlar;

- a. Ceza muhakemesinde adil işlem hakkı,
- b. Meydana gelen zararlı durumun eski hale iadesi hakkı,
- c. Meydana gelen zararın tazmini hakkı,
- d. Yardım ve uygun tedavi hakkıdır.

¹⁰ Özbek, Veli Özer, *Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Doktora Tezi, Danışman Öztürk, Bahri, İzmir, 1995, s. 83, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.

¹¹ Bacanlı, Mehmet Rifat, *Ceza Muhakemesinde Mağdurun Korunması*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı, Master Tezi, Ankara, 2007, s. 61, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.

IV. Ülkemizde Mağdura Yardım

Ülkemizde mağdura yardım konusunu; soruşturma ve kovuşturma aşamasında mağdura hakları ile koruma kurullarınca mağdura yapılan yardım olmak üzere iki başlıkta inceleyebiliriz.

A. Soruşturma ve Kovuşturma Aşamasında Mağdura Hakları

Soruşturma ve kovuşturma aşamasında mağdura hakları on sekiz başlık altında açıklanabilir. Bu haklar;

a. El koyma işlemi, suçtan zarar gören mağdura gecikmeksizin bildirilmektedir.

b. Suçtan zarar görenin vekili, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilmekte ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilmektedir. İddianamenin mahkeme tarafından kabul edildiği tarihten itibaren dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilmekte; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilmektedir.

c. Adli kontrol tedbiri olarak, Cumhuriyet Savcısının istemi üzerine hakim tarafından miktarı ve ödeme süreleri belirlenecek paranın suç mağdurunun haklarının güvence altına alınması amacıyla ayrı veya kişisel güvenceye bağlanabilmektedir.

d. Cumhuriyet Savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde *“kovuşturmaya yer olmadığına”* karar verilmesi halinde bu karar suçtan zarar görene bildirilmektedir.

e. Mahkemece tanık veya bilirkişilerin dinlenmesi için belirlenen gün, suçtan zarar görene ve vekiline bildirilmektedir.

f. Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilmektedir.

g. Duruşma sırasında şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulmaktadır.

h. Mağdur veya suçtan zarar gören, davaya katıldığında, mahkemedен istemesi halinde baro tarafından bir avukat görevlendirilmektedir. Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmamaktadır.

i. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 271. maddesinde belirtilen suçlarda, mağdur veya suçtan zarar gören uzlaşma yoluna gidebilmektedir.

j. Kovuşturma yapılabilmesi şikâyete bağlı suçlarda, kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar görenin vazgeçmesi davayı düşürmektedir.

k. Hapis cezasının ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilmektedir.

l. Keşif yapılması sırasında, mağdur ve vekili hazır bulunabilmektedir.

m. Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde yargılamaya devam olunmaktadır.

n. Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir.

o. Mağdurun, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmemesi halinde mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilmektedir.

p. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir.

q. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması durumu hariç olmak üzere, işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suça ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilmektedir. İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan di-

ğer mağdurun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulmaktadır.

r. Denetimli serbestlik ve yardım ile koruma hizmetlerinde görev alanlar; suçtan zarar gören ve ailesi hakkında öğrenmiş olduğu bilgilerin gizliliğini korumak zorundadır.

B. Koruma Kurullarınca Mağdurlara Yapılan Yardım

Koruma kurullarınca mağdurlara yapılan yardım konusu üç başlık altında incelenebilir.

1. Koruma Kurullarının Kuruluşu

20 Temmuz 2005 tarihli ve 25881 sayılı *Resmî Gazete'* de yayımlanarak yürürlüğe giren 3 Temmuz 2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren 18 Nisan 2007 tarihli ve 26497 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri İle Koruma Kurulları Yönetmeliği 133 adalet komisyonunun bulunduğu yerde koruma kurulları oluşturulmuştur.¹²

2. Koruma Kurulu Üyelerinin Oluşumu

Koruma kurulları; Cumhuriyet Başsavcısının veya görevlendireceği Cumhuriyet Başsavcı vekili ya da Cumhuriyet Savcısının başkanlığında oluşturulmuştur. Koruma kurulu üyelerinin; bir kısmı 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu gereğince bulunması zorunlu üyelerden, diğer bir kısmı da Cumhuriyet Başsavcısının takdirine bağlı olarak kurula kabul edilebilecek üyelerden oluşmaktadır.¹³

Gerek 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu, gerekse Cumhuriyet Başsavcısının takdirine bağlı olarak koruma kurullarında görev alacak üyeler dışında Cumhuriyet Başsavcısının onayı ile kişi veya kurumların temsilcileri koruma kurulu toplantılarına katılımcı olarak davet edilebilecek veya

¹² Kamer, Vehbi Kadri, *Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, Birinci Baskı, s. 663.

¹³ a. g. e., s. 650.

katılımcı olarak katılmayı isteyenlerin talepleri kabul edilebilecektir. Amaç toplumun desteğini en üst seviyede alabilmektedir.¹⁴

133 merkezde kurulan koruma kurullarında 2.224 üye görev yapmaktadır. Üyelerin, 1.384'ü kamu kurumlarında, 843'ü sivil toplum kurumlarında görev yapmaktadır.

3. Koruma Kurulunun Görevleri

Denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü veya bürosu tarafından koruma kurulluna iletilen;

a. Suçtan zarar gören kişilerin suç nedeniyle karşılaştıkları, sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunların çözümünde yardımcı olmak.

b. Ceza infaz kurumlarından salıverilen hükümlülerin;

aa. Meslek veya sanat edinmelerinde,

bb. İş bulmalarında,

cc. Sanat sahibi olanlar ile tarım işletmeciliği yapmak isteyenlere araç ve kredi sağlanmasında,

dd. İşyeri açmak isteyenlere yardım edilmesinde ve karşılaştıkları diğer güçlüklerin çözümünde

yardımcı olmak.

c. Ceza infaz kurumundan salıverilen çocuk ve genç hükümlülerin, öğrenimlerine devam etmelerini sağlamaya yönelik her türlü tedbiri almak; salıverilen diğer hükümlülere de bu konuda yardımcı olmak.

d. Suçtan zarar gören veya ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülere öğrenimlerine devam etmelerini sağlamaya yönelik denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından hazırlanan projeleri görüşmek ve karara bağlamak.

e. Mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak.

4. Koruma Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları

Koruma kurullarına; suçtan zarar görenlerin kendisi ya da kanunî temsilcisi veya avukatları başvurabilecektir. İlgililer başvurularını,

¹⁴ a. g. e., s. 650.

yerleşim yerindeki denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü veya bürosuna yapmalıdır. Dilekçeye, başvuru konusu ile ilgili belgeler eklenmelidir.

Başvuru, koruma kurulları defterine kaydedilmektedir. Başvuruda; başvuruyu yapan kişinin kimlik bilgilerini gösterir belge, yerleşim yeri belgesi, suçtan zarar gören kişiler bakımından kesinleşmiş mahkeme kararı veya soruşturma veya kovuşturma evresinde ilgili merciin yazısı, talep konusu dikkate alınarak ekonomik durumunu gösteren belgeler ile denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğünce gerekli görülen diğer belgeler istenmektedir.

Talep sahibi ile yüz yüze görüşme yapılarak ihtiyaç duyduğu yardım belirlenmektedir. Bu kapsamda, denetleme memuru tarafından koruma kurulu başvuru değerlendirme formu düzenlenmektedir. Form doldurulduktan sonra ilgili adına dosya açılmakta ve bu dosya en yakın koruma kurulu toplantı gündemine alınmaktadır. Koruma kurulu toplantısında suçtan zarar görene yapılacak yardım belirlenmektedir.

V. Mukayeseli Hukukta Mağdura Yardım

Amerika Birleşik Devletleri'nde tüm eyaletler, suçlu tarafından mağdura zarar tazminatı verilmesini ve ceza mahkemelerince hüküm altına alınmasını sağlayan yasaları kabul etmişlerdir.¹⁵ Bu kapsamda, Restitution ve Diversion uygulamaları yapılmaktadır. *Restitution* mağdurun zararının fail tarafından tazmin edilmesi esasına dayanmaktadır. *Diversion*, suçun kovuşturulmasında polis veya savcının takdir hakkını kullanarak eylemi ceza sisteminin dışına çıkarması anlamına gelmektedir.¹⁶

İngiltere'de, ceza davaları ile birlikte mağdurun zararlarının gideriminin hüküm altına alınması olanaklıdır. "*Criminal Justice Act*" ile

¹⁵ Joutsen, Matti, Shapland, Joanna, *Report On An Hoc Working Group Meeting*, Heuni Publucation Series No:16, Helsinki, 1989, s. 4-5, aktaran, Uruşak, Uğur, *Suç Mağdurunun Korunması*, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 2.

¹⁶ Bacanlı, Mehmet Rifat, *Ceza Muhakemesinde Mağdurun Korunması*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı, Master Tezi, Ankara, 2007, s. 75, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.

mağdurun zararlarının suçludan alınmasının para cezaları gibi karar altına alınması sağlanmış, ayrıca ceza mahkemesi mağdurun zararlarının suçlu tarafından karşılanması konusunda karar vermemişse, bunun gerekçelerinin kararda belirtilmesi zorunlu duruma getirilmiştir.¹⁷

Fransa'da, 1977 yılında yürürlüğe giren bir kanun ile suçtan zarar gören mağdurlara devletin tazminat ödemesi kabul edilmiştir. Ödemelerde, kasden işlenen eylemlerden doğan zararlar ve mağdurun durumu dikkate alınmaktadır.¹⁸

Almanya'da, Alman Ceza Kanunu'nun "*Fail ve Mağdur Arasında Arabuluculuk, Verilen Zararın Tazmini*" başlıklı 46 (a) maddesinde:¹⁹

"Fail;

1. Uzlaşmak için samimi bir çaba harcayarak, işlemiş olduğu suçun neticelerini tamamen veya büyük ölçüde tazmin ederse ya da tazmin etmek için ciddî olarak gayret ederse,

2. Çok fazla kişisel çaba gösterilmesinin ya da bazı fedakârlıklar yapılmasının gerekli olduğu durumlarda, mevcut zararı tamamen veya büyük ölçüde giderirse,

3. Mahkeme 49. maddenin 1. paragrafına dayanarak cezayı hafifletebilir ya da bir yıla kadar olan hapis cezalarında veya üç yüz altmış günlük çalışma ücretine kadar para cezalarında ceza vermekten imtina edebilir" hükmü bulunmaktadır.

2001 yılında kurulan ve merkezi Stuttgart olan "*Landesstiftung Opferschutz-Weissen Ring*" isimli dernek, mağdurların haklarını korumak,

¹⁷ Shapland, Joanna, *Producing Change For Victims In The Criminal Justice System The U.K Experience*, Heuni Publication Series No:16, Helsinki, 1989, s. 171., aktaran, Uruşak, Uğur, *Suç Mağdurunun Korunması*, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 14.

¹⁸ Akdemir, Süleyman, *Ceza Hukukunda Mağdurun Korunması*, İzmir, 1988, s. 7, Uruşak, Uğur, *Suç Mağdurunun Korunması*, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 20.

¹⁹ German Penal Code § 46a (<http://www.iuscomp.org/gla/index.html>), aktaran, Özbek, Mustafa, *Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması*, <http://www.google.com.tr/search?hl=tr&q=%22Denetimli+Serbestlik+%28+Probation%29%22ta>, 2 Kasım 2006, saat 07:17.

savunmak ve danışmanlık hizmeti vermek amacıyla faaliyete geçmiştir. Derneğin faaliyetleri arasında²⁰:

- a. Mağdurun zararının derecesine göre maddi finanssal destek sağlamak.
 - b. Mağdura ücretsiz olarak hukuki danışmanlık yapmak,
 - c. Ücretsiz olarak tanık ve mağdura avukat temin etmek,
 - d. Zarar uğramış olan mağdur ve tanıklara, ücretsiz olarak psikolojik destek sağlamak,
 - e. Mağdur ve tanıkların duruşmalarında destek vermek üzere gönüllü olarak katılmak,
 - f. Mahkeme aşamasının nasıl seyredeceği hakkında danışmanlık hizmeti vermek,
 - g. Zarar gören mağdurun aynı zamanda ceza alması durumunda, geride kalan eş, çocuk ve yakınlarına yardımcı olmak,
 - h. Sağlık Sigortası olmayan mağdura yönelik maddi yardım sağlamak,
 - i. Mağdurlara yönelik www.landesstiftug-opferschutz.de web adresi üzerinden hukuki yardımda bulunmak
- yer almaktadır.

Finlandiya'da, mağdurların çok güçlü bir konumda bulunduğu olduğu görülmektedir.²¹ Suç failinin yakalanamadığı veya yargının önüne çıkarılmadığı durumlarda, mağdurun tazminat elde edememesi nedeniyle zarara uğramaması amacıyla, Finlandiya, Avrupa'da ilk olarak 1973 yılında bir özel yasa çıkarmış ve böyle durumlarda mağdura devlet tarafından tazminat ödenmesi esasını benimsemiştir. Fin Mağdur Koruma Yasası, bu konuda dünyadaki en ayrıntılı ve kapsamlı yasalardan biri olarak dikkat çekicidir. Yasa, herhangi bir suçtan doğan bütün bedensel yaralanma durumlarını kapsamaktadır. Bedensel

²⁰ http://www.isbpmyo.edu.tr/makale_re_02.asp, 2.3.2008, saat:17:40.

²¹ Joutsen, Matti/Lahti, Raima, Finland Criminal Justice Systems in Europe and North America (HEUNİ; European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nation), Helsinki 1997. (9. Plan AHÖİK raporundan naklen.) aktaran ÖZOK, Özdemir, 2006-2007 Yargı Yılı Açılış Konuşması, Yargıtay Dergisi, Ekim 2006, Cilt:32, Sayı:4, s. 504.

zarar gören kişiler, tıbbî tedavi ve ilgili diğer giderlerini, sakatlanmasını ve iş göremezliğini; hatta gözlük ve giyim eşyası gibi zati eşyaya verilen zararlarının da tazminini devletten isteme hakkına sahiptirler. Bunun yanında, işveren, bedensel zarara uğramış olan çalışanına, işine gelemeyeceği günler karşılığında yapmış olduğu ödemeleri, devletten isteyebilir. Herhangi bir kurum veya kuruluş mensubu kişi tarafından verilen malvarlığı zararları veya bu zararların mağdur üzerinde büyük bir yük doğurduğu durumlar da Mağdur Koruma Yasası'nın kapsamına alınmıştır.²²

Fin Mağdur Koruma Yasası'nın uygulama alanına, mağdur veya suç failinin uyuşmasına bakılmaksızın Finlandiya'da işlenen her türlü suç girmektedir. Yine, suç mağduru, Finlandiya'da bir yerleşim yeri olduğu takdirde, yurt dışında işlenen suçlardan dolayı çektiği bedensel zararı devletten isteme hakkına sahiptir.²³

Avusturya'da, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90. maddesinin (g) bendinde;

“Eğer sanık, suçun (filin) sorumluluğunu üstlenmeye ve bunun nedenlerini etraflıca incelemeye razı ise, eğer suçun sonuçları varsa bu sonuçları duruma uygun şekilde telafi eder ve özellikle suçtan kaynaklanan zararı telafi eder veya başka şekilde suçun sonuçlarının telafisine katkıda bulunursa ve suça neden olmuş davranışlarda gelecekte bulunmamaya razı olduğunu belirten yükümlülükleri gerekirse üstlenirse, savcı 90a numaralı maddenin koşulları gereğince o suçun takibinden vazgeçebilir.

Mağdur (zarara veya haksızlığa uğramış olan) buna razı ise, suç konusunda mahkeme dışı bir uzlaşma teşebbüsüne dahil edilmelidir. Bir uzlaşmanın yapılması – ceza davasında göz önünde bulundurulması gerekmeyen nedenlerden dolayı rızasını vermeyi reddetmedikçe – mağduru rızasına bağlıdır. Hakkı olan menfaatleri mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. (madde 90i)

Savcı, mağdura ve sanığa suç konusunda bir mahkeme dışı uzlaşma yapılabileceği hakkında ve 90i ile 90j maddelerinin anlamına göre bilgi vermesini ve böyle bir uzlaşmaya varma için teşebbüslerinde onlara yol göstermesini ve onları desteklemesini bir uzlaştırmacıdan talep edebilir (Topluma Uyum Sağlama Yardımı Yasasınının 29a maddesi).

²² Özok, Özdemir, “2006-2007 Yargı Yılı Açılış Konuşması”, *Yargıtay Dergisi*, Ekim 2006, Cilt:32, Sayı:4, s. 504.

²³ a.g.e., s. 505.

Uzlaştırıcı, uzlaşma şartlarını savcılığa bildirmeli ve bu şartların yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmelidir. Sanık yükümlülüklerini en azından -diğer davranışları da göz önünde bulundurunca- uzlaşma şartlarına gelecekte de uyacağı beklentisini mümkün kılacak derecede yerine getirdiği zaman veya bir uzlaşma yapılacağını beklemenin artık yersiz olduğu zaman uzlaştırıcı, bir sonuç raporu yazmalıdır.”

hükmü getirilmiştir.

Avusturya’da mağdurlara yardım birkaç kurumun işbirliği içinde yapılmaktadır. Anayasaya göre, mahkemelerce verilen mahkûmiyet kararlarının uygulanmasında Adalet Bakanlığı tek başına sorumlu bulunmamaktadır. Adalet Bakanlığı, ceza kanununun uygulanmasında, İçişleri Bakanlığı önleyici kolluk hizmetlerinde, Kadınlar Bakanlığı kadınlara karşı, uygulanan şiddet konusunda çalışmalar yapmaktadır. Bu bakanlıklar, yılda iki defa toplanarak ortak kararlar almaktadırlar.²⁴

Mağdura yardım hizmetleri Avusturya’da, suç duyurusunun yapıldığı andan itibaren verilmektedir. Bu kapsamda, polis mağdura haklarını hatırlatmaktadır. Mağdura yardım konusunda, iki durum ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birinci; davada mağdura refakat edilmesi, ikincisi; mağdura psiko-sosyal yardım yapılmasıdır.

Ceza davalarında mağdura refakat edilmesi, 2007 yılında uygulanmaya başlanmıştır. 2008 yılında kapsamlı bir reform yapılmış ve mağdurun sahip olduğu haklar genişletilmiştir. Refakat, avukat yardımını kapsamaktadır. Bu hizmetler ücretsiz olarak verilmektedir. Avukat mağduru mahkemede temsil etmektedir.

Psiko-sosyal yardım, kasıtlı suçlardan mağdur olanlara yapılmaktadır. Şiddet, ağır tehdit mağdurları ile cinsel saldırı mağdurlarına psiko-sosyal destek verilmektedir. Ancak hırsızlık, mala zarar verme ve trafik suçları mağdurlarına bu destek sağlanmamaktadır.

Psiko-sosyal destek;

a. İlk danışma hizmetlerini,

²⁴ Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya’ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 27 Şubat 2008 tarihinde Avusturya Adalet Bakanlığında Mağdurlara Yardım Bölüm Daire Başkan Yardımcısı Başsavcı Andreas SACHS ile yapılan görüşme, rapor yayımlanmamıştır.

- b. Suç ihbarı için dilekçenin hazırlanması ve suç duyurusunun yapılmasını,
 - c. Poliste ifade verme sırasında mağdurun yanında hazır olunmasını,
 - d. Mahkeme dışı uzlaşma görüşmeleri sırasında mağdurun yanında bulunulmasını,
 - e. Mahkeme sırasında mağdurun yanında bulunulmasını,
 - f. Yaralama halinde tıbbi süreçte mağdurun yanında bulunulmasını,
 - g. Ceza yargılaması sırasında mağdurun yanında bulunulmasını,
 - h. Temyiz incelemesi sırasında mağdurun yanında bulunulmasını,
 - i. İlgili kurumlar ile yapılacak koordinasyon çalışmalarında yardımda bulunulmasını,
- kapsamaktadır.

Psiko-sosyal yardım, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı unvanındaki meslek mensupları tarafından yapılmaktadır. Bu kapsamda mağdura, psikoterapi hizmetleri verilmektedir. Ayrıca, mağdurun yargılama sırasında sanık ile karşı karşıya gelmesinden kaynaklanan psikolojik sıkıntı giderilmeye çalışılmalıdır. Mağdura, ifade vermeden önce destek sağlanmakta, bu destek yargılama süresince devam etmektedir. Terapi, işlenen suç ile sınırlı yapılmaktadır.

Bu yardımın verilebilmesi için, mağdurun beyanı yeterli olup, ayrıca mahkeme kararı gerekmemektedir. Yine bu yardım için davanın mahkûmiyetle sonuçlanması gerekmemektedir.²⁵ Mağdurun ölmesi halinde, yakınları bu sayılan olanaklardan yararlanmaktadır.

2006 yılında ceza mevzuatında yapılan değişikliklerde, mağdurun tanımı yapılmıştır. Mağdur, suç nedeniyle doğrudan zarar gören kişidir. Mağdurun bizzat başvuru yapması gerekmektedir. Bu hakkın

²⁵ Ancak mahkûmiyet halinde, sanıktan masraflar alınmaktadır. Mahkeme masrafları konusunda yapılan araştırmada dar gelirli olanlardan, ceza infaz kurumunda bulunanlardan mahkeme masrafı alınmamaktadır. İstatistiklere bakıldığında, mahkûm olan sanıkların, %10'unun mahkeme masraflarını ödediği görülmektedir.

kötüye kullanılması halinde, bu eylem suç olarak düzenlenmiştir. Aile içi şiddette, bu yardım çocuklara da yapılmaktadır.

Mağdura yardım sadece sivil toplum kuruluşları aracılığı ile yapılmaktadır. Bu kapsamda, sivil toplum kuruluşları ile sözleşme imzalanmaktadır. Sözleşmede, psiko-sosyal destek ile mahkeme refakati konusunda verilecek hizmetlerin kapsamı belirlenmektedir.

2008 yılında kırk altı sivil toplum kuruluşuyla sözleşme yapılmıştır. Bu sivil toplum kuruluşları, farklı alanlarda ve farklı bölgelerde hizmet vermektedir. Örneğin; bazı sivil toplum kuruluşları çocuklarda, bazıları kadınlara verilecek hizmetlerden sorumludur. Erkeklerle, bu hizmetleri veren bir sivil toplum kuruluşu bulunmakta olup sadece Viyana'da hizmet vermektedir.

Kırk altı sivil toplum kuruluşuna, 4.500.000 Avro'luk bütçe tahsis edilmiştir. Geçen yılki bütçe, iki milyon 500.000 Avro idi. Yıllara göre baktığımızda 2004 yılında dört sivil toplum kuruluşu ile sözleşme yapılmış, 17.500 Avro bütçe sağlanmış iken, 2005 yılında sivil toplum kuruluşu sayısı otuz dörde bütçe 1.000.000 Avro'ya çıkmıştır.

Sözleşme yapılan sivil toplum kuruluşları belirli bir standartta olmasına dikkat edilmektedir. Bakanlıklar arasında yapılan görüşmelerde bu standart belirlenmektedir.

Sözleşmeler, bir yıllık yapılmaktadır. İstenilen seviyede hizmet alınamaması halinde bir yılın sonunda sözleşme uzatılmamaktadır. Bütçeler, sivil toplum kuruluşlarına azami bir miktar üzerinden dağıtılmaktadır. Ayrıca, üç ayda bir yapılan harcamalar kontrol edilmektedir. Örneğin; Viyana'daki kadın derneğine 450.000 Euro bütçe sağlanmıştır.

Sözleşme ekinde sivil toplum kuruluşunun hizmet vereceği alanlar ile ilgili katalog bulunmaktadır. Bu kapsamda sözleşme dışı yapılan harcamaların ispat edilmesi halinde örneğin tercüme giderleri gibi bunlar karşılanmaktadır. Ancak mağdurların mahkemeye gidip gelmelerindeki yol giderleri karşılanmamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarına ödemeler saat karşılığı olarak yapılmaktadır. Örneğin sosyal çalışmacılar bir saat karşılığı net 63 Euro ücret almaktadır. Psiko-terapi halinde bu ücret 71 Euro, avukatlık hizmetleri için 78 Euro ödenmektedir.

Avusturya'da avukatlar sürekli bir iş olması nedeniyle sivil toplum kuruluşları içinde mağdura yardım konusunda çalışmaktadırlar.

Sivil toplum kuruluşlarınca yapılan harcamalar federal kapsamında Sayıştay, eyalet kapsamında kontrol dairelerince denetlenmektedir. 2008 yılında 2.606 mağdura yardım yapılmıştır.²⁶

Adalet Bakanlığı'nda mağdurlara yardım konusunda bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm doğrudan Genel Müdüre bağlıdır.²⁷

Avusturya'da herkes sosyal güvenlik şemsiyesi altında olması sebebiyle işlenen bir suç nedeniyle kişinin gözlüğünün kırılması gibi maddi bir kayba uğraması halinde bu kayıplar Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır. Yine bu kapsamda çalışılmaması halinde işsizlik sigortası ve daha sonra muhtaçlık yardımı yapılmaktadır. Mağdura yardım konusunda Avusturya sınırları içinde hiçbir sınırlama olmaksızın bütün mağdurları kapsamaktadır. Avrupa Birliği üyeleri veya Avusturya'da oturma hakkına sahip mağdurlara yardım yapılmaktadır. Ancak Avusturya vatandaşlarının bu ülkenin dışında suçtan zarar görmeleri halinde bu mağdurlara yardım yapılamamaktadır.

Mağdura yardımın kapsamı konusunda Avusturya'da tartışmalı iki görüş bulunmaktadır. *Bir görüşe göre*, suçtan zarar görenin ekonomik durumu gözetilmeden kendisine yardım edilmesidir. Avusturya Adalet Bakanlığı'nın görüşü bu yöndedir. *İkinci görüş*, mağdurun ekonomik durumunun araştırılarak iyi olması halinde yardım yapılmaması yönündedir. Uygulamada mağdura yardım konusunda birinci görüş kabul görmektedir. Gerekçe olarak da suçtan zarar gören kendi hareketiyle neden olmadığı bir fiilden dolayı zarar görmesi nedeniyle bu kişiye yardım konusunda ekonomik durumunun araştırılmaması gerektiridir.

Bu açıklamalar kapsamında mağdura yardım kapsamı sınırlıdır. Bu kapsamda yardımın kapsamının genişletilmesi konusunda çalış-

²⁶ Tehdit, Avusturya ceza hukukunda zaman içinde farklı yorumlanmaya başlanmıştır. Özellikle, eyleme dönüşmemesi nedeniyle boşanma davalarında telefonla tehdit suç değildi. Ancak artık suç olarak düzenlenmiştir. Geçen yıl bu konuda 4 bin başvuru olmuştur. Ceza hukukunda, sanığın savunması kadar önemli olan mağdurun yargılamanın tüm süreçlerinde yanında birisinin olmasıdır. Mağdura yalnız olmadığını hissettirmektedir.

²⁷ Adalet Bakanlığı Avusturya'daki bakanlıklar arasında en küçük bakanlıktır. Merkezde 200 taşrada ise 11.000 çalışanı bulunmaktadır. Bakanın özel kaleminde yedi kişi çalışmaktadır. Adalet Bakanlığında beş genel müdürlük bulunmaktadır. Genel Müdürlükler doğrudan Bakana bağlıdır.

malar başlatılmıştır. Örneğin Medeni Kanun kapsamına giren eylemler nedeniyle yardım yapılıp yapılamayacağı araştırılmaktadır. Örneğin arabanın içinde oturan bir kişinin aracın camı kırılarak yaralanması halinde kişinin uğradığı yaralanma nedeniyle zararı karşılanmakta ancak aracın zararı karşılanmamaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının Adalet Bakanlığı'na mağdura yardım konusunda sözleşme yapmak için başvurduğunda;

- a. Personelin listesi,
 - b. Hizmet veren alanları gösteren tüzüğü,
 - c. Personeline verdiği ve vereceği eğitimleri,
 - d. İlgili kurumlar ile yaptığı işbirliği çalışmaları,
- hakkında belgeleri eklemek durumundadır.

Mağdura yardımın sivil toplum kuruluşları tarafından yapılmasının nedeni, kaliteli hizmet almak ve bütçeden tasarruf etmektir. Bu kuruluşların ağır ve katı yönetim anlayışına sahip olmadıkları görülmektedir. Avusturya'daki bütün sivil toplum kuruluşları üst bir kurum altında birleşmiştir.²⁸

Avusturya'da mağdura yardım Weisser Ring isimli bir sivil toplum kuruluşu tarafından yapılmaktadır. Bu kuruluşun yirmi dört saat hizmet veren telefon hattı bulunmaktadır. Tüm Avusturya'dan aramalar ücretsiz yapılmaktadır. Telefonlarda psikologlar danışmanlık hizmeti vermektedir. Yardım isteyen kişinin kadın veya çocuk olması halinde ilgili grup hakkında kendilerine bilgi verilmektedir. Ücretsiz telefon hattında başvuran kişinin, isim ve kimlik bildirmesi zorunlu değildir.

Weisser Ring kuruluşunun bütçesi 750.000 Avro'dur. 4.000 davaya refakat hizmeti yapmaktadır. Dört personel çalışmaktadır. Giderlerin bir kısmı üyelik aidatlarından sağlanmaktadır.

Weisser Ring'in Avusturya'nın dokuz eyaletinde şubesi bulunmaktadır. Merkezi Viyana'dadır. Bu sivil toplum kuruluşunun üç yüz

²⁸ Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 28 Şubat 2008 tarihinde emekli hakim, Weisser Ring Başkanı Jesionek ile yapılan görüşme, rapor yayınlanmamıştır.

gönüllü çalışanı bulunmaktadır. Personel yapısına bakıldığında üç ayrı çalışanın olduğu görülmektedir. Bunlar;

- a. Psikolog, sosyal hizmet uzmanı ile doktorlar,
- b. Hukukçular,
- c. Emniyet görevlileridir. Örneğin; Viyana Emniyet Müdür Yardımcısı bu sivil toplum kuruluşunun başkan yardımcısıdır.

Mağdurların resmi kurumlara, başvuruda zorluk çekmeleri nedeniyle öncelikle bu konuda kendilerine yardımcı dokunmaktadır.

Mağdurun polise başvurması halinde emniyet mensupları tarafından bu sivil toplum kuruluşu hakkında kendilerine bilgi verilmektedir.

İçişleri Bakanlığı'nca alınan bir karar ile ilgili olarak, polisler kendilerine başvuran mağdurlara Weisser Ring'e başvuru yapıp yapmadıklarını sormakta, başvuru yapmayanlar hakkında mağdurun kimlik ve iletişim bilgilerinin bu kuruma verilir verilemeyeceği sorulmaktadır. Ancak aile şiddet söz konusu olduğunda polis bu bilgileri mağdura sormadan doğrudan ilgili sivil toplum kuruluşuna vermektedir.

Bu sivil toplum kuruluşu, parlamentoda lobi çalışmalarında bulunmaktadır. Bu çalışmalar sonunda Ocak 2008 yılında yürürlüğe giren bir kanun yapılmıştır. Bu kanunun en büyük özelliği duruşma sırasında her mağdurun hukukî yardım talep edebilmesidir. Ayrıca, bütün mahkemelerde, bütün ifade alınan yerlerde tercüman talep edilebilecektir. Mağdurlara, hakları konusunda bilgi vermek zorunludur. Polis veya hakim mağduru bu konuda bilgilendirmemesi halinde sorumluluk altına girmektedir. Bu kanun hukuk çevresinde çok geniş yankı yaratmıştır. Ayrıca İçişleri Bakanlığı yayınladığı bir genelge ile kolluk tarafından mağdurlara bu konuda bilgi verilmesini istemiştir.

Mağdura yardım konusunda ekonomik durumu kötü olanlara destek sağlanmaktadır. Bu destek doğrudan para yardımı şeklinde olmamaktadır. Ancak, Weisser Ring'in özel ve kamu tüm kurumlarla ilişkileri nedeniyle bu destek ilgili kurumlar aracılığı ile sağlanmaktadır. Örneğin; sigortası olmayan yaralıya tedavi hizmetleri, mali gücü yerinde olmayanlara alış-veriş kuponları verilmektedir.

Mağdura yardım kapsamında, cenaze giderleri karşılanmaktadır. Bu giderler, ortalama 2.200 Avro tutmaktadır. Bu para, derhal ilgiye

yapılmakta daha sonra sivil toplum kuruluşu tarafından devletten alınmaktadır.

Yine ekonomik durumu iyi olmayan ve sürekli korku yaşayan kadınlara bir telefon firmasının bu sivil toplum kuruluşuna verdiği hediye telefonlar dağıtılmaktadır.

Weisser Ring'in bulunduğu aşamaya gelmesi, otuz yılı bulmuştur. Şu anda bu kurum bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapmaktadır. Mağdurlara anketler düzenlenmektedir.

Weisser Ring'in denetimli serbestlik hizmetleri ile birleşmesi önerisi, Adalet Bakanlığınca kabul edilmemiştir. Mağdurların, suçlular ile aynı kurumdan hizmet alması uygun bulunmamıştır. Ayrıca bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar, aynı sonucu vermiştir.

Avusturya'da aile içi şiddet mağdurlarına yardım önem taşımaktadır. Evde, eşleri ve arkadaşları tarafından şiddete uğrayan kadınların durumu, özel değil kamu alanını ilgilendiren bir durumdur. Bu kapsamda, şiddete uğrayan kadınlara mahkemelerde refakat edilmekte, psiko-sosyal alanda destek verilmektedir. Ayrıca, çocuklara özel önem verilmektedir. Aile içi şiddet nedeniyle, mağdur ve sanığın çoğu zaman aynı ortamı paylaşmaları uygun olmamaktadır. Bu durumda, sanık evden uzaklaştırılmaktadır. Kanun ilk yürürlüğe girdiğinde toplumsal bir direnç oluşmuştur. Ancak şu anda, şiddet uygulayan kişinin yani sanığın, evden uzaklaştırılmasına karar verilmektedir.²⁹

Bu konuda önemli olan şiddete maruz kalan kadınların zarar görmekten çekinmeleri nedeniyle, zamanında şikâyetçi olmadıkları görülmektedir. Bu kapsamda, kendileri motive edilmektedir.

Şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklarına terapi hizmetleri verilmektedir.

Kadın sığınma evlerinde yapılan araştırmada, bu evlerde bulunan daha önce aile içinde şiddet görmüş kadınların %25'inin eve geri döndükleri belirlenmiştir.

Avusturya'da ceza hukukunda uzlaşma kurulunun aile içi şiddet suçlarında uygulanmaması gerektiği değerlendirilmektedir. Bunun

²⁹ Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 28 Şubat 2008 tarihinde Andrea Brem, Kadın Savunma Evleri Başkanı ile yapılan görüşme, rapor yayınlanmamıştır.

çeşitli nedenleri bulunmaktadır. *Bir yönüyle*, uzlaşmayı kabul etmeyen kadının yargılama aşamasındaki durumu olumsuz değerlendirilmekte, *ikinci yönüyle* uzlaşmanın kabul edilmesi halinde aile içi şiddetin özel alanı ilgilendiren bir konu olarak değerlendirilmesi sağlanmaktadır. Sonuç olarak aile içi sorunların konusu mali ise uzlaşma kapsamında olmalı, şiddet varsa bu kapsamda olmamalıdır. Ancak bunun bir başka sonucu da aile içi şiddetin uzlaşma kapsamında olmaması halinde taraflardan biri ceza infaz kurumuna girmekte, yaralama varsa tedavi ve rehabilitasyon giderleri yüksek olması nedeniyle aile ekonomik olarak sıkıntıya girmektedir.

Avusturya'da 164 kapasiteli, dört kadın sığınma evi bulunmaktadır. Bunun dışında ailesine dönmeyecek kadınlar için on ev bulunmaktadır. Bu evler tarafından yılda 600 kadına barınma hizmeti verilmekte ayrıca 6.000 üzerindeki kadına danışma hizmeti verilmektedir.

Evden uzaklaşma cezaları 20 günlük süre içinde verilmektedir. Mahkemenin bu süreyi uzatma yetkisi bulunmaktadır.

Polislerin eğitiminde, mağdura yardım konusunda ders verilmektedir. Ayrıca paneller düzenlenmektedir.

Kadın sığınma evlerinin bütçesi 4.000.000 Avro'dur. 80 kişi çalışmaktadır. Bu bütçe, belediyelerin kadın bölümünden alınmaktadır.

2006 yılında, 11.601 kadına destek sağlanmıştır. 7.235 kişi hakkında polis evden uzaklaştırma cezası infaz etmiştir.

1957 yılında Neu Start kurulmuştur. *Kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olup, Avusturya'da denetimli serbestlik hizmetleri ve uzlaşma bu kurum tarafından yerine getirilmektedir.* Avusturya'da uzlaşma hizmetleri kabul önce, suç işleyen gençlerin büyük bir bölümünün yargılaması tutuklu olarak yapıyordu. Tutuklu gençlerin bir kısmı ceza infaz kurumlarında disiplini bozan hareketlerde bulunuyor, bu hareketler polis tarafından çok sert bastırılıyordu. Gençlerin ülkenin geleceği kabul edilmesi nedeniyle bu konuda çalışmalar yapılmıştır.³⁰

Neu Start tarafından, 40 bin gence hizmet verilmektedir. 606 sosyal hizmet uzmanı ile 775 gönüllü çalışan bu kurumda çalışmaktadır.

³⁰ Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 28 Şubat 2008 tarihinde Neu Start, Dr. Christoph KOSS ile yapılan görüşme, rapor yayınlanmamıştır.

Adalet Bakanlığı tarafından 34 milyon 500 Avro'luk bir bütçe sağlanmaktadır.

Bütçenin %88'ini Adalet Bakanlığı sağlamaktadır. Kar amacı gütmeyen bir dernektir.

Neu Start, görevleri dokuz başlık altında incelenebilir. Bunlar;

- a. Mahkemelerce verilen denetimli serbestlik kararlarını yerine getirmek,
- b. Cumhuriyet savcılığınca gönderilen uzlaşma dosyalarını infaz etmek,
- c. Uyuşturucu madde rehabilitasyonu konusunda çalışmalar yapmak,
- d. Gençler ile ilgili programlar düzenlemek,
- e. Barınma evi hizmeti vermektir.

Yukarıda sayılan çalışmaların hangi kurum ya da kuruluş tarafından yerine getirileceği, Avrupa'da uzun yıllar tartışılmıştır. Ancak genel kanaat, bu hizmetlerin devlet tarafından yerine getirilmesi doğrudur. Ancak Avusturya, Hollanda ve İsviçre'deki bazı kantonlar farklı uygulamalar yapılmaktadır.

Bu konuda, ikinci tartışma konusunun verilen hizmetlerin profesyoneller tarafından mı yoksa gönüllü çalışanlar tarafından mı yerine getirileceğidir. Avusturya'da kabul gören görüş, hizmetlerin büyük bir kısmının profesyoneller tarafından yerine getirilmesi ancak gönüllü çalışanlardan da destek alınması yönündedir. Bu noktada, gönüllü çalışanlar toplumda kabul edilmemiz için lobi faaliyetleri yürütmektedir.

Son olarak, verilen hizmetlerin bir kurum tarafından mı yoksa birden fazla kurum tarafından mı yerine getirileceğidir. Avusturya'da uzlaşma hizmetleri tek kurumda yani Neu Start tarafından yerine getirilmektedir.

Neu Start'ın vizyonu, kriminal sorunların üzerine giderek sorunu büyütmeden çözmektir. Her suçlu için Neu Start bir şanstır. Parolası, yardımımız emniyettir.

2007 yılında, Avusturya'da 229.968 kişi hakkında soruşturma yapılmıştır. Bu kişilerden 104.161'i hakkında dava açılmıştır. 43.414 kişi

yargılanmış, 51.801 sanığın yargılanmasına ara verilmiş, 30.592 kişi hüküm almıştır.

2006 yılında, mahkeme kararlarının sonucuna bakıldığında, davaların %18'i olan 9.360 dava arabuluculuk ile sonuçlandırılmıştır. %5'i olan 2.508 dava ücretsiz çalışma cezası, %4'ü olan 2.035 dava hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile sonuçlanmıştır. Cumhuriyet Savcılığına baktığımızda, soruşturmaların %45'i olan 23.150 dosya para cezası, %28'i olan 14.748 dosya kamuya davasının açılmasının ertelenmesi kararıyla bitirilmiştir.

Avusturya'da uzlaşmanın gerçekleşebilmesi için;

- a. Sanığın ağır bir suç işlememesi,
- b. Yetişkinlerde beş yılı, gençlerde³¹ on yılı geçmeyen bir suç olması,
- c. Ölüm olayının gerçekleşmemiş olması, gerekmektedir.

Arbuluculuk hizmetlerine baktığımızda, sanığın suçu kabul etmesi ve zararı tanzim etmek istemesinin ön şart olduğu görülmektedir. Ayrıca, mutlaka sanık ile mağdur arasında bir suç olmalıdır. Örneğin, aracı hasar gören bir kişinin zararı sigortadan tanzim etmesi halinde mağdurun şikayetçi olmaması durumunda bu arada arabuluculuk söz konusu olmamaktadır.

Arbuluculuk hizmetlerinde üniversite mezunu sosyal hizmet uzmanlarından yararlanılmaktadır. Bazı hallerde, psikologlar, hukukçular veya pedagoglar devreye girmektedir. Önemli olan görevlinin sosyal alanda tecrübeli olması ve iyi bir eğitimden geçmesidir.

Avusturya'da, arabuluculuk okulu bulunmaktadır. Bu okulu bitiren ve Neu Start'da göreve başlayan personel, bir yıl tecrübeli personel ile birlikte çalışmaktadır. Okulda eğitim iki yıl ile üç yıl arasında devam etmektedir.

Yılda, uzlaşma kapsamında 9.000 davaya bakılmakta ayrıca Avusturya'da yılda 17.000 kişi mağdur olmaktadır.

³¹ Ceza sorumluluğu olarak konuyu değerlendirdiğimizde, 14-18 yaş grubu genç, 18-21 yaş grubu yetişkin olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, 14 yaşın altındaki çocukların ceza sorumluluğu bulunmamaktadır.

Avusturya'da uzlaşma kurumu 1985 yılında sadece gençler için başlatılmıştır. Bu tarihten bugüne kadar 200 bin kişi uzlaşmadan yararlanmıştır. Başarı oranlarına bakıldığında yetişkinlerde %72, çocuklarda %84 tür. Uzlaşmanın sağlanabilmesi için 2.000.000 Avro harcanmıştır.

En fazla yaralama olaylarında uzlaşma karşımıza çıkmaktadır. Bu suçun uzlaşma içindeki oranı %65'dir. Viyana Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmada başarılı uzlaşma ile sonuçlanan davalarda sanıkların son üç yıl içinde sadece %10'unun yeniden suç işlediği görülmüştür. Bu kapsamda, mahkemeler tarafından ceza verilenlerin yeniden suç işleme oranının %22 olduğu belirlenmiştir.

Neu Start sadece suç konusunda değil, suça neden olan olaylar konusunda çalışmaktadır. Bu kapsamda,

- a. İkili ilişkilerde ortaya çıkan şiddet,
 - b. Aile ve akrabalar arasındaki uyuşmazlık,
 - c. Komşular arasındaki anlaşmazlık,
 - d. Okul, üniversite ve işyerlerindeki uyuşmazlık,
 - e. Kahve, lokal ve lokanta gibi yerlerdeki uyuşmazlık,
 - f. Okullar, gruplar arasındaki uyuşmazlık,
 - g. Birbirini daha önce tanımayan yani tesadüfen aynı alanda bulunanlar arasındaki uyuşmazlık
- üzerinde çalışılmaktadır.

Mağdurlarla yapılan anketlerde, mağdurların %75'inin tekrar uzlaşmaya gideceklerini, %10'unun gitmeyeceğini, %15'inin kararsız olduğu belirlenmiştir. Bu oranlar içinde uzlaşma işlemleri olumsuz sonuçlananlarda bulunmaktadır. Uzlaşma kapsamını her dosya ayrı ayrı değerlendirilerek belirlenmekte; %95'i savcı %5'i hakim tarafından karar verilmektedir. Uzlaşma üç ay içinde sonuçlandırılmalıdır. Bu sürecin sonuçlandırılmaması durumunda üç aylık ek süre istenebilmektedir.

Uzlaşma masraflarının büyük bir kısmı, sanık tarafından karşılanmaktadır. Yaklaşık bu miktar 250 Avro civarındadır. Bu para mahkemeye ödenmektedir.

Neu Start'ın oniki merkezi bulunmaktadır. Uzman başına düşen dava sayısı 170'tir. Bazı davalarda mağdur kabul etse dahi uzman uzlaşmayı uygun görmeyebilmektedir.

Avusturya'da mağdur ile ilgili Weiser Ring, Neu Start dışında Ludwig Boltmann İstitüt isimli kuruluş çalışma yapmaktadır. Bu kuruluş 1992 yılında kurulmuştur. Üniversiteleri de çok yoğun çalışmalar yapmaktadır. Bugün geldiği noktaya baktığımızda Avusturya'nın en büyük ve saygın insan hakları kurumudur.³²

Ludwig Boltmann İstitüt'de 40 kişi çalışmaktadır. Bu kurumun amacı bilimsel çalışma ile uygulama arasında köprü kurmaktır. Ayrıca, sürekli güncel sorunlar ile ilgili araştırma yapılmaktadır. Yapılan araştırmalar sonunda ilgili kurumlara mevzuat önerileri sunulmaktadır. Bu çalışmalar devam ederken bir yandan da toplumun bilgilendirilme çalışmalarına özel önem verilmektedir.³³

Çok geniş alanda yapılan çalışmalar sırasında birçok ülkenin sivil toplum kurum ve devlet kuruluşlarıyla işbirliği yapılmaktadır. İnsan hakları, mağduru koruması gibi konularda yayınlar yapılmaktadır.

İnsan hakları ve gelişmekte olan ülkelerdeki insan hakları, işverenlerin insan hakları konusundaki ihlalleri mülteciler, kadın ve çocukların durumu gibi konularda çalışmalar yapılmaktadır. Bugüne kadar Avrupa Birliği üyeleri ile aday ülkeler arasında on dört projeye katılmıştır. Bunlardan on tanesi de liderlik, dördünde ortaklık görevinde bulunmuştur. Bu projelerden ikisi Türkiye'de gerçekleşmiştir. Birincisi; polisin ifade alma usulleri, ikincisi; insan ticareti ile mücadelelerdir.³⁴

³² Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 29 Şubat 2008 tarihinde Ludwig Boltmann İstitüt'de Prof. Dr. Hannes Tretter ile yapılan görüşme, rapor yayınlanmamıştır.

³³ Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 29 Şubat 2008 tarihinde Ludwig Boltmann İstitüt'de Susanne Fraczek ile yapılan görüşme, rapor yayınlanmamıştır.

³⁴ Birinci proje Emniyet Genel Müdürlüğü ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu projede ortağımız, Alman Uluslar arası İnsan Hakları Vakfı idi. Projenin amacı, kolluğun araştırılmasının geliştirilmesi idi. Sonuçta, Avrupa'da kolluğun ifade alma odalarına benzer 30 ifade alma odası Türkiye'de yapılmıştır. Projenin iki bileşeni bulunmaktadır. Birinci bileşen; polisin teknik imkânlarının geliştirilmesi, ikincisi ise; ilgili kurumlar ile ilgili çalışmalardır. Eğitim çalışmaları kapsamında, 30 kolluk görevlisi eğitimcilerin eğitimi konusunda eğitimini tamamladıktan sonra, 200 kolluk görevlisi eğitimci olarak eğitim aldı. Bu eğitimciler tarafından 2 bin polis eğitildi.

Avusturya'da aile içi şiddet konusunda bir kanun bulunmaktadır. Bu kanunda, mağdurun sanığa karşı birçok hakkı vardır. Ancak bu kanuna rağmen birçok sorun çözülememiştir.³⁵

Avusturya'da mağdur profili incelendiğinde, en fazla mağdurun aile içinde kadın ve çocuklar olduğu görülmektedir. Kanunun en zayıf olduğu nokta burada kendini göstermektedir. Çünkü kanunun hedefinin yetişkinler olduğu, çocuklar için özel imkanlar getirmediği görülmektedir. Kanunun en önemli getirdiği yenilik, şiddete uğrayan kişinin başvurması halinde şiddet uygulayan kişinin evden uzaklaştırılmasıdır. Bu halde, ilgili on gün süreyle evden uzaklaştırılmaktadır. On gün sonunda tekrar şiddet uygulama ihtimali var ise mahkeme kararıyla bu süre uzatılmaktadır.

Bu yetki, kanun ile çocuklara da verilmiştir. Ancak hangi çocukların, bu başvuru hakkını kullanacağı konusunda tereddütler bulunmaktadır.

Çocuğun şiddete uğraması halinde, Gençlik Dairesi tarafından çocuk ailesinden alınmakta ve bir kuruma verilmektedir.

Yasada, şiddete uğrayan kişilerin Avusturya'da yasal oturma izni olmaması halinde yapılacak işlemler bakımından eksiklikler bulunmaktadır.

Yine suçtan zarar görenlere ceza mahkemelerinde refakat sözü konusu olduğu halde, hukuk davalarında böyle bir uygulamanın olmaması kanunun eksikliğidir. Yine kanunun başka bir eksikliği, aile içi şiddet nedeniyle yapılan başvuruların %75'inin uzlaşma için ilgili kuruma gönderildiği anlaşılmaktadır. Bu fiilin özelliği gereği uzlaşma kapsamı dışında kalması gerekmektedir. Ancak burada başka bir sorun ortaya çıkmaktadır. Mahkemece, aile içi şiddet nedeniyle para cezasına hükmedilmesi halinde bu cezada daha değişik sorunlara yol açmaktadır.

Başka bir uygulamada, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı ile birlikte deneme süresi verilmesidir. Deneme süresinde, sanıkların devam etmesi gereken programlar, kurslar belirlenmektedir.

³⁵ Kamer, Vehbi Kadri, 26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya'ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu, 29 Şubat 2008 tarihinde Ludwig Boltmann Institut'de Helmut SAX ile yapılan görüşme, rapor yayınlanmamıştır.

Aile içi şiddet konusunda, mağdurların ve bunların haklarını koruyan derneklerin karar sürecinde olması ve görüşlerinin alınması çok önemlidir.

Bu konuda, sadece kolluğun duyarlı olması değil, savcıların ve hâkimlerin aynı duyarlılıkla aile içi şiddete yaklaşımları ve şiddetin meydana geliş nedenlerini iyi araştırmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, para cezası gibi etkin olmayan cezalar verilmektedir.

Kollukta ve mahkemelerde suçtan zarar görenlere danışmanlık hizmetini avukat stajyerleri ile hukuk bilgisi olanlar vermektedir.

VI. Avrupa Ülkelerinde Mağdura Yardım ve Maliyeti Konusunda İstatistikler

2006 yılında;

Avusturya'da; 962 mağdura, 4 personel ve 240 gönüllü çalışan tarafından 500.000 Avroluk,

Belçika'da; 9887 mağdura, 61 personel ve 150 gönüllü çalışan tarafından 3.070.000 Avroluk,

Çek Cumhuriyetinde; 8.492 (1.009'u yüzyüze, 7.483'üne telefon yoluyla) mağdura, 6 personel ve 180 gönüllü çalışan tarafından 496.453 Avroluk,

Danimarka'da; 6.000 mağdura, 300 gönüllü çalışan tarafından 250.000 Avroluk,

İngiltere ve Galler'de; 1.386.915 mağdura, 375.000 tanık ve 12.000 telefon görüşmesi, 2.000 personel ve 9.000 gönüllü çalışan tarafından 60.000 Avroluk,

Estonya'da; 4.394 mağdura, 6 personel ve 110 gönüllü çalışan tarafından 32.000 Avroluk,

Filandiya'da; 4.500 mağdura, 16 personel ve 315 gönüllü çalışan tarafından 900.000 Avroluk,

Almanya'da; 9.919 mağdura, 88 personel ve 3.000 gönüllü çalışan tarafından 4.889.075 Avroluk,

Macaristan'da; 648 mağdura, 15 personel ve 36 gönüllü çalışan tarafından 34.000 Avroluk,

Malta'da; 64 mağdura, 1 personel ve 33 gönüllü çalışan tarafından 24.000 Avroluk,

Hollanda'da; 101.760 mağdura, 300 personel ve 1.500 gönüllü çalışan tarafından 15.500.000 Avroluk,

Norveç'te; 1.232 mağdura, 18 personel tarafından 730.459 Avroluk,

Portekiz'de; 13.500 mağdura, 44 personel (26'sı tam gün, 18'i yarım gün) ve 200 gönüllü çalışan tarafından,

İskoçya'da; 95.000 mağdura, 75.000 tanığa, 180 personel ve 1.000 gönüllü çalışan tarafından 6.300.000 Avroluk,

Slovakya'da; 1.978 mağdura, 56 personel (5'i tam gün, 51'i yarım gün) ve 7 gönüllü çalışan tarafından 106.000 Avroluk,

Slovenya'da; 148 mağdura (52 bayan, 64 çocuk, 32 erkek), 7 personel ve 7 gönüllü çalışan tarafından 250.000 Avroluk,

İsveç'te; 49.000 tanık ve mağdura, 58 personel ve 2.000 gönüllü çalışan tarafından 1.500.000 Avroluk, yardım yapılmıştır.³⁶

VII. Değerlendirme

Mağdur merkezli yaklaşım ve programların yedi amacı bulunmaktadır. Bunlar;

- a. Suçun önlenmesi ve bu yolla suç mağduriyetinin ortadan kalkması,
- b. Suçla ilgili endişe ve kaygıların ve suç mağduru olma korkusunun ortadan kalması,
- c. Suç mağduriyetiyle mücadele konusunda vatandaşların kendini koruma dürtüsünün ve toplumsal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi,
- d. Suçun mağdurlar üzerinde meydana getirebileceği olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması veya en az seviyeye indirilmesi,

³⁶ Victim Support In Europe, *Avrupa'da Mağdur Destekleri*, www.victimsupportsco.org.uk/object/download.cfm, 18 Mart 2007, saat 21:00.

- e. Suçun mağdurlarına; sosyal, psikolojik, ekonomik ve hukuki yardımlarda bulunulması,
- f. Suç mağdurlarının toplum hayatına kazandırılması,
- g. Toplumsal barışın sağlanmasıdır.³⁷

Mağdurlara yardım konusunda dünyada yapılan çalışmalara paralel olarak 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda soruşturma ve kovuşturma aşamasında mağdura önemli haklar verilmiştir.

Bu yasal düzenlemelere paralel olarak 3 Temmuz 2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu ile mağdurlara yardım kurumsal bir yapıya sahip olmuştur. Anılar Kanun gereğince Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde 15 Ağustos 2005 tarihinde Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı kurulmuş ve Daire Başkanlığı'na bağlı *Koruma ve Yardım Şubesi* çalışmalarına başlamıştır.³⁸

Merkez teşkilatın dışında Ocak 2006 yılında 133 merkezde kurulan denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüklerinde koruma ve yardım birimi oluşturulmuştur. Mağdurların yardım talepleri bu birim tarafından incelenmeye ve değerlendirilmek üzere koruma kuruluna iletmeye başlanmıştır.

Koruma kurullarınca yapılan değerlendirme sonunda mağdura en uygun yardım yapılmaktadır.

Yapılan bu çalışmalar ile birlikte, mağdurlar ile yapılan çalışmaları geliştirmek amacıyla Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan "*Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Çocuklar ve Mağdurlarla İlgili Çalışmaların Geliştirilmesi*" Projesi hazırlanarak 16 Mart 2007 tarihinde Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu'na sunulmuştur.

³⁷ Aytekin, Geleri, Türkiye'deki Suç Mağdurlarına Yardım ve Destek Mekanizmaları, *Suç Mağdurları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2006, s. 194.

³⁸ Ülkemizde kurulan denetimli serbestlik sistemi ile ilgili ayrıntılı bilgi <http://www.cte-dsm.adalet.gov.tr/> adresinden alınabilir. Son derece güncel bilgiler bulunan bu web sayfasını 8 Aralık 2006 tarihinden bugüne 122.000 kişi ziyaret etmiştir. Yine aylık elektronik ortamda çıkan denetimli serbestlik dergisinde denetimli serbestlik hizmetleri ile ilgili bilgi verilmektedir. Bu derginin 18 Mart 2007 tarihi itibarıyla ilk üç sayısını 11.000 kişi incelemiştir.

2008 yılında başlaması ve yirmi dört ay sürmesi planlanan iki milyon avroluk proje kabul edilmiştir.

Proje kapsamında önce suçtan zarar görenler ile ilgili analiz çalışması yapılacaktır. Analiz sonunda öncelikle denetimli serbestlik personeline mağdurlara çalışma konusunda “temel eğitim” verilecektir. Ayrıca mağdurlarla ilgili programlar oluşturulacak ve bu programların eğitimi personele verilecektir. Eğitimlere konularında deneyimli yabancı uzmanlar katılacak ayrıca personelimiz yurt dışına çalışma ziyareti gerçekleştirerek uygulamaları yerinde görme imkanına sahip olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akdemir, Süleyman, *Ceza Hukukunda Mağdurun Korunması*, İzmir, 1988, s.7, Uruşak, Uğur, *Suç Mağdurunun Korunması*, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.
- Aytekin, Geleri, Türkiye’deki Suç Mağdurlarına Yardım ve Destek Mekanizmaları, Suç Mağdurları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2006.
- Bacanlı, Mehmet Rifat, *Ceza Muhakemesinde Mağdurun Korunması*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı, Master Tezi, Ankara, 2007, s.75, <http://tez2.yok.gov.tr/tezjic/tez.htm>, 17 Mart 2007, saat:16:54.
- Bahar, İbrahim, Halil, *Mağduriyet Bilimi, Mağduriyetin Etkisi ve Mağduriyete Yönelik Çalışmalar*, Suç Mağdurları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2006.
- Dönmez, Sulhi, Erman, Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, Cilt:2, İstanbul, 1986.
- Joutsen, Matti, Shapland, Joanna, *Report On An Hoc Working Group Meeting*, Heuni Publucation Series No:16, Helsinki, 1989.
- Joutsen, Matti/Lahti, Raima, *Finland Criminal Justice Systems in Europe and North America* (HEUNİ; European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nation), Helsinki 1997.
- Kamer, Vehbi Kadri, *26-29 Şubat 2008 Tarihleri Arasında Avusturya’ya Yapılan Çalışma Ziyareti Raporu*,
- Kamer, Vehbi Kadri, *Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, Birinci Baskı.
- Özbek, Mustafa, *Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması*, <http://www.google.com.tr/search?hl=tr&q=%22Denetimli+Serbestlik+%28+Probation%29%22ta>, 2 Kasım 2006, saat 07:17.

- Özbek, Veli Özer, *Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Doktora Tezi, Danışman Öztürk, Bahri, İzmir, 1995.
- Özok, Özdemir, *2006-2007 Yargı Yılı Açılış Konuşması*, Yargıtay Dergisi, Ekim 2006, Cilt:32, Sayı:4.
- Shapland, Joanna, *Producing Change For Victims In The Criminal Justice System The U.K Experience*, Heuni Publucation Series No:16, Helsinki, 1989.
- Şiddet Suçu Mağdurlarına Tazminat Ödenmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi, <http://www.avrupakonseyi.org.tr/>, 8 Mart 2008, saat:20;24.
- Victim Support In Europe, *Avrupa'da Mağdur Destekleri*, www.victimsupports-co.org.uk/object/download.cfm, 18 Mart 2007, saat 21:00.
- Yılmaz Zekeriya, *Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları, Davaya Katılma, Yargılama Giderleri İle Mağdurun veya Suçtan Zarar Hukuk Muhakemelerinde Açabileceği Maddi ve Manevi Tazminat Davaları*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007.